

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 11. august 2020

Sag 142/2019

(2. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Claus Bonnez, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Aarhus den 21. september 2015 (5-5622/2014) og af Vestre Landsrets 1. afdeling den 30. april 2019 (S-1902-15).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Marianne Højgaard Pedersen, Vibeke Rønne, Henrik Waaben, Lars Hjortnæs og Anne Louise Bormann.

Påstande

T har nedlagt påstand om, at den forvaringsforanstaltning, som han blev idømt ved Vestre Landsrets dom af 6. oktober 2009, skal ophæves eller ændres.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

T blev født i Rumænien i 1982 og kom til Danmark i 2007.

Ved Retten i Aarhus' dom af 17. august 2009 blev han fundet skyldig i forsøg på voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1, jf. § 21, og voldtægt under særligt skærpende omstændigheder, jf. straffelovens § 216, stk. 2. Han var ikke tidligere relevant straffet i Danmark, men blev efter det oplyste i 2001 straffet med 1 års fængsel i Rumænien for voldtægtsforsøg. Byretten idøm-

te ham forvaring og udvisning af Danmark med indrejseforbud for bestandig. Af rettens begrundelse fremgår bl.a.:

”Tiltalte er jf. retslægerådets erklæring af 27. januar 2009 omfattet af straffelovens § 69.

Tiltalte, som nu er fundet skyldig i forsøg på voldtægt og voldtægt omfattet af straffelovens § 216, stk. 2 og som tidligere er dømt for voldtægtsforsøg, er af en så personlighedsmæssig egenart, at han alt taget i betragtning frembyder en så væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, at anvendelse af forvaring i medfør af straffelovens § 70, stk. 2 er påkrævet af fareforebyggelsesmæssige hensyn.

Tiltalte er således skyldig i overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, jf. § 21 og § 216, stk. 2, jf. til dels § 224 og skal i medfør af straffelovens § 70, stk. 2 anbringes i forvaring.

Tiltalte har ingen reel tilknytning til Danmark og har i øvrigt, såfremt han domfældes, taget bekræftende til genmæle overfor udvisningspåstanden.

I medfør af udlændingelovens § 24, nr. 1, jf. § 22, nr. 6 vil tiltalte være at udvise af Danmark med indrejseforbud for bestandigt, jf. samme lovs § 32, stk. 2, nr. 5.”

Af Retslægerådets udtalelse af 27. januar 2009, som var afgivet til brug for sagen, fremgår bl.a.:

”Ved den aktuelle ambulante observation findes han svært afvigende personlighedsmæssigt. Han fremsætter indbyrdes inkongruente oplysninger. Han placerer skyld og ansvar i omgivelserne og er uden evne til indleven i andres følelser og uden respekt for sociale normer. Det kan ikke afvises, at han kortvarigt i arresten har haft sindssygdomssymptomer, men han kan også have simuleret.

Retslægerådet finder herefter T omfattet af straffelovens § 69. Såfremt han findes skyldig, kan Retslægerådet dog ikke – jf. samme lovs § 68, 2. pkt. – pege på foranstaltninger som værende mere formålstjenlige end evt. forskyldt straf.

Retslægerådet finder under hensyntagen til tidligere pådømte og nu påsigtede kriminalitet samt hans personlighedsmæssige egenart, at han frembyder en så væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, at anvendelse af forvaring i medfør af straffelovens § 70, stk. 2, findes påkrævet for at forebygge denne fare.”

Ved dom af 6. oktober 2009 tiltrådte Vestre Landsret, at T skulle anbringes i forvaring. Af landsrettens begrundelse fremgår bl.a.:

”Navnlig på baggrund af Retslægerådets erklæring af 27. januar 2009 lægges det til grund, at tiltalte frembyder en så væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, at anvendelse af forvaring i medfør af straffelovens § 70, stk. 2, er påkrævet for at forebygge denne fare. Landsretten tiltræder derfor, at tiltalte er dømt til anbringelse i forvaring.

På den anførte baggrund og efter parternes påstande skal landsretten ikke tage stilling til dommens bestemmelse om udvisning. Det bemærkes dog for fuldstændighedens skyld, at tiltalte på fri fod efter karakteren af de pådømte forhold og oplysningerne om hans personlighedsmæssige egenart må anses for at udgøre en konkret trussel mod den offentlige orden, sikkerhed eller sundhed. En udvisning strider derfor ikke mod tiltaltes rettigheder i henhold til EU-retten, jf. udlændingelovens § 2, stk. 3.”

Ved dom af 17. september 2013 bestemte Appellretten i Bukarest, at den forvaringsdom, som T var blevet idømt i Danmark, skulle konverteres til en straf på 10 års fængsel, og at den periode, hvor han havde været varetægtsfængslet og havde afsonet i Danmark, skulle fratrækkes straffen på 10 års fængsel.

Ved afgørelse af 31. marts 2014 accepterede de rumænske myndigheder at overtage straffuldbyrdelsen af dommen idømt i Danmark.

T anmodede den 7. maj 2014 om, at sagen blev indbragt for retten med påstand om bl.a. ophævelse af udvisningen og af forvaringen. Sagen blev herefter indbragt for retten den 10. juli 2014 for så vidt angår spørgsmålet om udvisning og den 21. august 2014 for så vidt angår forvaringen.

I erklæring af 15. april 2014 afgivet af speciallæge i psykiatri Sigurd Benjaminsen, som var udarbejdet til brug for sagen, er anført bl.a.:

”Han oplyser, at han fortryder sine tidligere voldshandlinger og fortryder sin tidligere adfærd i det hele taget. Han mener, at han er skyldig i meget, men at han ikke er skyldig i den voldtægt, som han er dømt for. Det drejer sig om grov, overfaldsvoldtægt på en tilfældig yngre kvinde, men han er benægtende over for denne handling og taler om at blive rensset ved en domstol...

Psykiatrisk vurdering: Ingen tegn på egentlig psykisk lidelse. Det væsentligste i psykiatrisk henseende er personlighedsforstyrrelse med dyssoziale træk.”

I Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 20. august 2014 til Statsadvokaten i Viborg hedder det bl.a.:

”Direktoratet har den 19. august på baggrund af henvendelse fra Statsadvokaten forelagt sagen for speciallæge i psykiatri S. Benjaminsen. Han oplyste supplerende, at T under sin afsoning ikke er eller har været medicineret eller på anden måde været i behandling. Han henholder sig i øvrigt til mentalerklæringen, hvoraf det fremgår, at der må vurderes høj øget risiko for ny kriminalitet.”

Ved kendelse af 21. september 2015 bestemte Retten i Aarhus, at Ts begæring om ændring af forvaringsforanstaltningen ikke skulle tages til følge, og at afgørelsen om udvisning ikke skulle opheves. Af rettens begrundelse vedrørende forvaringsforanstaltningen fremgår:

”På baggrund af erklæringen af 15. april 2014 fra speciallæge i psykiatri S. Benjaminsen samt dennes supplerende oplysninger til Direktoratet for Kriminalforsorgen, der fremgår af sidstnævntes skrivelse til Statsadvokaten af 20. august 2014, finder retten ikke grundlag for at ændre den idømte foranstaltning. Det bemærkes, at der ikke på nuværende tidspunkt med de foreliggende udtalelser er grundlag for at indhente yderligere lægeerklæringer.”

Byrettens kendelse af 21. september 2015 blev indbragt for landsretten, som behandlede sagen ved et retsmøde den 9. februar 2016. Landsretten bestemte i den forbindelse, at der bl.a. i relation til spørgsmålet om foranstaltningen skulle indhentes yderligere oplysninger samt en aktuel psykiatrisk vurdering, herunder om Ts farlighed.

I en udtalelse af 24. februar 2016 afgivet af speciallæge i psykiatri Sigurd Benjaminsen er anført bl.a.:

”Klinisk vurdering

Der er ingen psykiske symptomer, og T lider ikke af en egentlig psykisk sygdom. Der er fortsat intet misbrug af medicin eller stoffer.

T er normalt begavet. Han har lært at tale dansk, men hans ordforråd er lille.

Det væsentligste i psykiatrisk henseende er dyssocial personlighedsforstyrrelse.

Ved samtale er T åben og imødekommende. Der er ved samtale ikke aggressiv adfærd.

Konklusion

T har ingen symptomer på psykisk sygdom, og han lider ikke af en psykisk sygdom.

Der er ikke misbrug af alkohol eller andre psykoaktive stoffer. T er normalt begavet. De væsentligste risikofaktorer for fremtidig voldsadfærd er oplysninger om tidligere gentagne voldsadfærd, svær dyssocial personlighedsforstyrrelse og høj pointtal på PCL-R psykopatiskalaen (målt ved psykologundersøgelsen i forbindelse med mentalundersø-

gelsen). Andre – men mindre vægtige risikofaktorer – er tidlige svære tilpasningsproblemer og stor social ustabilitet.

T vurderes ikke at være personfarlig i et fængsel eller i et andet stærkt kontrolleret miljø. Det er vanskeligt alene på baggrund af adfærden i et almindeligt fængsel at vurdere farlighed i frihed, og det især vanskeligt under nuværende afsoning, hvor han afsoner i isolation.

Skønt T ikke ønsker at blive overflyttet, anbefales det, at T overflyttes til Anstalten ved Herstedvester med henblik på vurdering af farlighed. Anstalten ved Herstedvester har ifølge handleplanen accepteret at modtage T, men T har ikke ønsket dette. Han ønsker i stedet at blive flyttet til et fængsel i Rumænien.”

I en supplerende erklæring af 14. marts 2016 fra speciallæge i psykiatri Sigurd Benjaminsen er anført bl.a.:

”T har afvist at give skriftligt samtykke til, at der efter et psykiatrisk tilsyn den 23.02.2016 blev videresendt en udtalelse om farlighed til Kriminalforsorgen og til Statsadvokaten i Viborg.

På det foreliggende grundlag var det ikke muligt at drage en konklusion om Ts farlighed. Det anbefales, at T overflyttes til Herstedvester Fængsel med henblik på observation og vurdering af farlighed.

Det er tidligere anbefalet, at T blev overflyttet til Herstedvester Fængsel, hvilket han har afvist.”

I en erklæring af 31. oktober 2016 fra speciallæge i psykiatri Kim Balsløv er anført bl.a.:

”Konklusion:

Hvad angår vurdering af patientens mulige fremadrettede farlighed taler en række baggrundsfaktorer i form af patientens tidligere voldsadfærd, tidlig debut af kriminalitet, hans beskæftigelsesmæssige problemer, tidlige tilpasningsproblemer og den tidligere diagnosticerede personlighedsforstyrrelse for tilstedeværelse af farlighed, men hvor det altså dels må bemærkes, at patienten er opvokset i en anden kultur og under andre forhold end de forhold vi kender fra Danmark, og hvor det jo endeligt skal bemærkes, at baggrundskaraktistika i sagens natur ikke kan ændres, og derfor ikke er egnede til at vurdere en eventuel ændring af farlighed.

Hvad angår den aktuelle tilstand må bemærkes, at patienten efter min aktuelle vurdering, nu demonstrerer både erkendelse og en vis indsigt i den aktuelt pådømte kriminalitet, han formulerer fortrydelse og anger over denne, og hans attitude til sin aktuelle situation og samfundet i øvrigt er ikke præget af afvisning og negative holdninger, han formulerer derimod en stærk tilknytning til sin ægtefælle og hendes børn. Han har desuden nu afsonet over 8 år, hvor der ikke under afsoning har været tale om hverken misbrug eller egentlige konflikter med personale eller medindsatte, han beskrives i det store hele som velfungerende og imødekommende.

I tidligere erklæringer er rejst det forbehold, at patientens funktion under afsoning i skærmet miljø ikke umiddelbart kan bruges til at forudsige farlighed efter løsladelse, men hvor det altså for denne patients vedkommende er tilfældet, at han for knap 3 år siden er blevet gift, at han således, når han skal løslades, hvis dette sker i Danmark, løslades til et socialt netværk, og hvor han i samtaler med undertegnede overbevisende findes at være knyttet til kone og stedbørn.

Der ses således for patientens vedkommende nu kun at være prædiktorer for farlighed der baserer sig på hans baggrund, prædiktorer der ikke kan ændres, men hvor patienten under den langvarige afsoning har vist i hvert fald i beskyttet miljø at være velfungerende, og hvor han planlægges prøveudskrevet og senere løsladt til et familiært netværk. Der har ikke tidligere været misbrugsproblemer, og han har ikke under afsoning demonstreret speciel tendens til impulsivitet eller problemer med at forvalte aggressivitet. Totalt set vurderes der altså under afsoning at have været en bedring af både patientens tilstand og personlige forhold, samt forventninger om støtte efter endt afsoning, således at der ikke længere vurderes at foreligge en væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, og således at den psykiatriske vurdering ikke taler mod prøveudskrivning.”

I Retslægerådets udtalelse af 12. januar 2017 hedder det bl.a.:

”Ved aktuelle vurdering demonstrerer T nu både erkendelse og en vis indsigt i den aktuelt pådømte kriminalitet, han formulerer fortrydelse og anger over denne, og hans attitude til sin aktuelle situation og samfundet i øvrigt er ikke præget af afvisning og negative holdninger. Han er for snart 3 år siden blevet gift med en dansk kvinde, som han er stærkt tilknyttet til, og han har således et socialt netværk i Danmark ved en eventuel prøveløsladelse. Det vurderes samlet, at der under afsoning har været en bedring af både Ts tilstand og personlige forhold.

På denne baggrund tiltræder Retslægerådet den erklæringsskrivende overlæges vurdering af, at der ikke på det nuværende foreliggende grundlag antages at foreligge en væsentlig fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed. Retslægerådet tiltræder derfor også, at den psykiatriske vurdering ikke aktuelt taler imod prøveudskrivning.”

Af et brev af 28. februar 2017 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen til Statsadvokaten i Viborg fremgår bl.a., at direktoratet fandt, at erklæringen af 31. oktober 2016 var behæftet med så stor usikkerhed, at der skulle indhentes en ny speciallægeerklæring til vurdering af Ts farlighed i frihed, der kunne forelægges for Retslægerådet, og at direktoratet ikke på daværende tidspunkt kunne anbefale en prøveudskrivning.

Sagen blev på ny behandlet af landsretten i et retsmøde den 5. juli 2017, hvor landsretten fandt, at for at kunne træffe afgørelse i sagen var det nødvendigt, at der blev indhentet en ny psykiatrisk vurdering af T, og at vurderingen derefter eventuelt blev forelagt for Retslægerådet.

Af erklæring af 26. oktober 2017 udarbejdet af speciallæge i psykiatri Lis Middelbo Outzen fremgår bl.a.:

”BEHANDLINGSPLAN

T har ikke haft udgange, bortset fra de udgange, hvor han har været på sygehus eller i Retten, hvor han er blevet ledsaget af 4 betjente. Ved de årlige fællesmøder er det noteret, at der intet er at foretage sig under henvisning til, at T er idømt forvaring, ikke har været løsladt i tiden fra dom til påbegyndelse af afsoning, og at han er udvist for bestandig.

Under hans korte afsoning i Herstedvester Fængsel, der fandt sted i 2010/2011, vurderedes det, at T havde dyssociale personlighedstræk. Det vurderedes ikke, at der var indikation for behandling i forhold til sædelighedskriminalitet. Han blev flyttet fra Herstedvester Fængsel, fordi han var for stærk og manipulerende i forhold til fængslets øvrige indsatte.

KONKLUSION

T har ændret sig under de senere års afsoning. Han har stadig dyssociale personlighedstræk, men han har bedre selvindsigt end tidligere. Han er mindre impulsiv og er langt bedre til at håndtere sin vrede. Under de nuværende rammer, hvor han efter eget ønske har begrænset fællesskab, vurderes det, at der er væsentlig mindre risiko for recidiv til ligearteret kriminalitet end ved vurderingen i forbindelse med mentalundersøgelsen i 2008. Han har i mindst 4 år ikke udvist tegn på farlighed. For at vurdere T's farlighed efter en eventuel prøveudskrivning af forvaring, er det nødvendigt at vurdere ham under friere rammer – blandt andet i forbindelse med udgange.

Det er under de nuværende forhold ikke muligt at vurdere, hvorvidt de positive ændringer i T's adfærd kan fastholdes under friere forhold.

Så længe T opholder sig i lukket regi og ikke er i udslusningsforløb, kan man derfor ikke med sikkerhed udtale sig om, hvorvidt der er en risiko for ny personfarlig kriminalitet ved en prøveudskrivning.”

I brev af 26. februar 2018 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen til Statsadvokaten i Viborg hedder det bl.a.:

”Direktoratet kan oplyse, at vi ikke kan anbefale prøveudskrivning fra forvaring, da vi ikke på nuværende tidspunkt med sikkerhed kan vurdere Ts (T) farlighed. Vi henviser til vedlagte kopi af psykiatriske speciallægeerklæring af 26. oktober 2017.

Vi kan endvidere oplyse, at vi ikke aktuelt finder anledning til, at tage stilling til spørgsmålet om udslusning af T, idet der for tiden verserer en sag om overførsel til videre afsoning i hjemlandet i Justitsministeriet.”

Af Retslægerådets udtalelse af 2. maj 2018 fremgår bl.a.:

”T har ikke udvist tegn på alvorlig psykisk sygdom, men beskrives som præget af en dyssocial personlighedsstruktur. Han har haft misbrug af alkohol, men i øvrigt ikke afhængighed af rusmidler. Gennem de sidste 4 år er der ikke beskrevet aggression eller alvorlige konflikter med andre indsatte eller personalet. Han beskrives som venlig og omgængelig. Han modtager ikke psykoaktiv medicin. Han har ikke haft kontakt med sundhedstjeneste på grund af psykiske problemer.

Der er foretaget flere psykiatriske vurderinger af T med henblik på at vurdere, om fortsat forvaring er nødvendig, de seneste, herunder den sidste fra 26.10.17, har peget på en bedring og stabilisering af Ts tilstand og personlige udvikling. Han har udtrykt en vis angst over for det ene pådømte forhold. Det har ikke været vurderingen, at der foreligger en nærliggende fare for fornyet, alvorlig kriminalitet. Det er samtidig fremhævet, at en sikker vurdering af dette forhold vanskeliggøres af de restriktive forhold, som T afsoner under. Situationen kompliceres yderligere af, at T som udvisningsdømt normalt ikke skulle indgå i resocialiserende tiltag.

Retslægerådet kan på det forelæggende tiltræde den psykiatriske erklærings konklusion, nemlig at T i en længere periode har vist en positiv udvikling og dermed i væsentlig grad mindre risiko for personfarlig kriminalitet. Retslægerådet er ligeledes enig i, at det ikke er muligt med sikkerhed at vurdere denne fare, medmindre rammerne for Ts afsoning gøres mindre restriktive, eksempelvis i form af personaleledsagede udgange. Retslægerådet kan således på det foreliggende ikke udtale sig om hensigtsmæssigheden af en eventuel prøveudskrivning eller ophævelse af forvaringen.”

Der blev den 29. juni 2018 afholdt et nyt retsmøde, hvor landsretten udsatte sagen til den 1. oktober 2018 med henblik på, at der blev truffet endelig beslutning om, hvorvidt T enten skulle overføres til videre afsoning i Rumænien, eller om udvisningen skulle effektueres. Landsretten bemærkede i den forbindelse, at det var oplyst, at der var en tredje mulighed i form af iværksættelse af et udslusningsforløb, men at denne mulighed ikke var aktuel, da T var udvist.

Ved mail af 22. januar 2019 meddelte Justitsministeriet Statsadvokaten i Viborg, at ministeriet havde modtaget en afgørelse fra de rumænske myndigheder, hvorefter afgørelsen af 31. marts 2014 om at overtage straffuldbyrnelsen blev annulleret, idet T havde været frihedsberøvet længere end de 10 år, som de rumænske myndigheder ved afgørelsen om at overtage straffuldbyrnelsen konverterede den danske forvaringsdom til.

Af en udtalelse af 7. marts 2019 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen fremgår bl.a.:

”Det fremgår heraf, at T opholder sig på en mindre afdeling med fællesskab, der er begrænset i antallet af indsatte og ved at afdelingen ikke deler fritid eller arbejdsplads med andre afdelinger. Indsatte indgår fuldt ud i fællesskabet på afdelingen, er stille og rolig og har siden november 2017 alene modtaget en advarsel efter rygeloven den 15. januar 2019. T har ikke misbrug af alkohol eller stoffer og har siden 2010 afgivet negative urinprøver. Det fremgår yderligere, at T er blevet skilt fra sin danske kone og ikke har noget netværk i Danmark.

Direktoratet har ... supplerende fået oplyst, at der på baggrund af indsattes kriminalitet ikke har været overvejelser om at flytte ham over på en større afdeling, da der er lagt vægt på beskyttelsen af indsatte.

Vedrørende udslusning

Kriminalforsorgen Syddanmark meddelte den 12. november 2018 direktoratet, at T ikke ønskede sin sag drøftet i forbindelse med Statsadvokatmødet 2019, og videre den 5. marts 2019, at han heller ikke på nuværende tidspunkt ønsker at få tilladelse til udgang. Der er derfor ikke igangsat et udslusningsforløb.

Det er praksis, at forvaringsdømte har gennemgået et fuldt udslusningsforløb, før der sker prøveudskrivning, og således har været afprøvet under såvel ledsaget som uledsaget udgang samt udstationering til pension og oftest udstationering til egen bolig.

Dette er ikke muligt, såfremt den indsatte ikke ønsker at medvirke til udgang, og udvisningsdømte har herudover efter reglerne også mere begrænsede muligheder for at gennemgå et almindeligt udslusningsforløb. Udvisningsdømte placeres som udgangspunkt i lukket fængsel for at hindre undvigelse, jf. straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 4, nr. 1, og forbliver som regel i lukket fængsel indtil løsladelsen.

Udvisningsdømte får som hovedregel heller ikke tilladelse til udgang med henblik på at besøge bestemte personer. Det fremgår af § 2, stk. 1, nr. 4 i udgangsbekendtgørelsen, at det ved vurderingen af risikoen for misbrug af udgangstilladelsen ud over de forhold, der er nævnt i straffuldbyrdelseslovens § 46, stk. 2, skal tillægges særlig vægt, hvis den indsatte skal udvises af landet ved løsladelsen. Ifølge bekendtgørelsens § 2, stk. 2, skal det ud over den sædvanlige vurdering af faren for misbrug overvejes, om der kan antages at være fare for, at den indsatte vil misbruge udgangen til at unddrage sig den videre strafudståelse ved at udrejse af landet eller til at unddrage sig effektivering af udvisningsbeslutningen.

Direktoratet har på baggrund af de aktuelle oplysninger om Ts afsoningsforhold besluttet at anmode speciallæge i psykiatri, Lis Middelbo Outzen, om en ny vurdering af Ts farlighed i frihed. Direktoratet kan derfor ikke på nuværende tidspunkt anbefale en prøveudskrivning.”

Der ses ikke at være udarbejdet en efterfølgende vurdering af Ts farlighed i frihed som forudsat i Kriminalforsorgens udtalelse.

Ved kendelse af 30. april 2019 stadfæstede Vestre Landsret byrettens kendelse om ikke at ophæve Ts forvaringsdom. Af begrundelsen fremgår:

”T blev idømt forvaring ved Vestre Landsrets dom af 6. oktober 2009. Han har været frihedsberøvet siden den 14. maj 2008. Han blev ved dommen udvist af Danmark, men udvisningen vil efter det oplyste først kunne effektueres, når forvaringen ophæves, eller han prøveudskrives. Justitsministeriet traf for flere år siden beslutning om, at T skulle overføres til afsoning i Rumænien, men overførslen er aldrig blevet gennemført. Efter det oplyste er forvaringsdommen af de rumænske myndigheder konverteret til fængsel i 10 år. Da T har været frihedsberøvet i mere end 10 år, er overførsel til strafafsoning i Rumænien nu ikke længere aktuell.

Da T er udvist, har Kriminalforsorgen ikke taget skridt til at iværksætte et forløb med hensyn til afsoningsforholdene, udgang mv., således at det kan vurderes, om han fortsat skal være undergivet forvaring. Det må lægges til grund, at Kriminalforsorgen ikke finder, at betingelserne for udgang er opfyldt. De lægelige vurderinger, herunder af Ts potentielle farlighed i frihed, er derfor forbundet med betydelig usikkerhed, således som det senest fremgår af Retslægerådets udtalelse af 2. maj 2018.

Spørgsmålet er herefter, om betingelserne for at ophæve eller ændre forvaringen under disse omstændigheder er opfyldt.

Efter Retslægerådets vurdering er det ikke muligt med sikkerhed at vurdere risikoen for ny personfarlig kriminalitet, medmindre rammerne for Ts afsoning gøres mindre restriktive, eksempelvis i form af personaleledsaget udgang, og Retslægerådet kan derfor efter det foreliggende ikke udtale sig om hensigtsmæssigheden af en eventuel prøveudskrivning eller ophævelse af forvaringen. Der er stadig ikke iværksat noget udslningsforløb. Der er ikke andre oplysninger i sagen, der giver landsretten grundlag for at fastslå, at T ikke længere er farlig. Proportionalitetshensyn kan ikke på nuværende tidspunkt føre til, at forvaringen ikke kan opretholdes.

På denne baggrund og under hensyn til den meget grove kriminalitet, som T blev dømt for i 2009, har landsretten ikke sikkert grundlag for at antage, at der ikke længere er væsentlig risiko for ny personfarlig kriminalitet. Landsretten tager derfor ikke Ts påstand til følge.

Landsretten har i retsbog af 28. januar 2019 bemærket, at sagen har haft et meget langvarigt forløb, og at dette tilsyneladende skyldes, at de forskellige implicerede myndigheder ikke har gjort sig klart, hvordan sager om forvaringsdømte, der samtidig er udvist, skal behandles.

I forlængelse heraf bemærker landsretten, at det efter straffelovens § 72 påhviler anklagemyndigheden at påse, at en forvaringsdom ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Landsretten lægger til grund, at anklagemyndigheden i samarbejde med Kriminalforsorgen og Justitsministeriet nu tager stilling til, om der skal iværksættes et forløb i form

af ændrede afsoningsforhold, udgang eller lignende med henblik på at få tilvejebragt et nyt og bedre grundlag for Retslægerådets vurdering af Ts farlighed og risikoen for ny personfarlig kriminalitet, således at der kan tages stilling til, om udvisningsbestemmelsen kan effektueres.”

Den 1. oktober 2019 meddelte Procesbevillingsnævnet tilladelse til, at T kunne kære Vestre Landsrets kendelse af 30. april 2019 til Højesteret.

Anklagemyndigheden har den 11. februar 2020 oplyst, at der fortsat er dialog mellem statsadvokaten og Kriminalforsorgen om Ts afsoningsforhold, og at der ikke er taget stilling til spørgsmålet om udgang.

Anbringender

T har anført navnlig, at det udgør en krænkelse af forbuddet mod vilkårlig frihedsberøvelse i artikel 5 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at myndighederne ikke i tilstrækkelig grad løbende har lempet hans afsoningsforhold, for eksempel ved at overveje mulighederne for placering i åben eller halvåben institution, at give ham ledsagede eller senere uledsagede udgange og at give ham muligheder for at uddanne sig eller på anden måde deltage i aktiviteter, der kunne bidrage til hans resocialisering. Sådanne tiltag ville bidrage til, at myndighederne fik muligheder for løbende at kunne vurdere, om han fortsat er farlig i en sådan grad, at anbringelse i forvaring fortsat skal opretholdes.

Det skyldes myndighedernes forhold og ikke hans forhold, at rammerne for hans afsoning ikke for længst er gjort mindre restriktive, og at han ikke for længst har haft mulighed for at demonstrere, at han ikke er farlig.

Han vil gerne deltage i så mange aktiviteter som muligt af resocialiserende karakter, herunder udgange, uddannelse samt social færdighedstræning af enhver art, men han er af myndighederne blevet nægtet at deltage i sådanne aktiviteter.

Selv om det måtte blive lagt til grund, at han i begyndelsen af 2019 skulle have oplyst, at han ikke ønskede at få tilladelse til udgang, ændrer dette ikke på, at myndighederne under den årelange frihedsberøvelse ikke har forsøgt at lempe hans afsoningsforhold, således at man har kunnet afprøve, om han kunne administrere mere frie rammer.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 38, stk. 2, kan en indsat, der er udvist af landet ved dom, ikke være beskæftiget ved uddannelse, undervisning mv., medmindre særlige forhold taler herfor. Ved denne bestemmelse pålægges myndighederne at sabotere en udvisningsdømts muligheder for resocialisering under straffuldbyrdelsen.

Det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), at der består en pligt for myndighederne til at bidrage til, at personer, der er tidsubegrænset frihedsberøvet, tilbydes muligheder for at udvikle sig i en retning, der gør, at foranstaltningen eventuelt kan ophæves.

I dom af 22. marts 2012 i sagen Rangelov mod Tyskland (sag nr. 5123/07) fandt EMD, at der forelå en krænkelse af EMRK artikel 14 sammenholdt med artikel 5, fordi udvisningsdommen var en væsentlig årsag til, at klageren var blevet nægtet adgang til de resocialiseringstilbud, der ansås som nødvendige for, at denne fik mulighed for at udvikle sig i en retning, der kunne øge hans muligheder for prøveudskrivning. Den foreliggende sag er sammenlignelig med denne sag.

Det vil udgøre en krænkelse af såvel EMRK artikel 5 som artikel 14, hvis ikke foranstaltningen ophæves.

Den negative særbehandling, som han er udsat for som følge af sit nationale tilhørsforhold, udgør en krænkelse af EMRK artikel 14.

Han anses ikke fortsat for personfarlig, og han vil ved prøveudskrivning eller løsladelse straks skulle udvises til Rumænien, hvor den danske forvaringsdom er konverteret til en tidsbestemt fængselsstraf på 10 år, hvilket indebærer, at straffen i Rumænien anses som udstået med den frihedsberøvelse, som han har haft i Danmark. Det må antages, at de rumænske myndigheder har foretaget en relevant afvejning af den risiko, som de mener, at han frembyder for det rumænske samfund.

Der er desuden sket en krænkelse af hans ret til hurtig domstolsprøvelse efter EMRK artikel 5, stk. 4. Det følger af praksis fra EMD, at personer, der er berøvet friheden som følge af en

vurdering, der kan tænkes at ændre sig med tiden, er omfattet af EMRK artikel 5, stk. 4. Hans tidligere advokat anmodede ved mail af 7. maj 2014 om, at sagen blev forelagt domstolene til behandling, og sagsbehandlingstiden skal regnes fra anmodningens fremsættelse. Der er således forløbet over 6 år, siden han i medfør af straffelovens § 72 fremsatte sin anmodning om domstolsprøvelse.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at på baggrund af de lægelige oplysninger i sagen og de afsoningsmæssige forhold, herunder særligt at T ikke er påbegyndt et udslusningsforløb, må landsrettens afgørelse om opretholdelse af forvaringsdommen anses for at være korrekt og i overensstemmelse med proportionalitetskravet.

Det følger af EMD's praksis vedrørende EMRK artikel 5, at en forvaringsdømt ikke reelt må blive frataget de midler, som er nødvendige for at demonstrere, at han ikke længere udgør en fare og dermed kan løslades.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 46 skal det ved tildeling af udgangstilladelse til indsatte vurderes, om der er risiko for misbrug af udgangstilladelsen. Efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 4, og stk. 2, samt udgangsvejledningens kapitel 7 skal det ved vurderingen af risikoen for misbrug af udgangstilladelsen tillægges særlig vægt, at den indsatte skal udvises af landet ved løsladelsen.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 38, stk. 2, kan forvaringsdømte, der tillige er udvist, ikke deltage i uddannelse, undervisning mv., medmindre særlige forhold taler herfor. Efter forarbejderne til bestemmelsen er der tale om aktiviteter, som bl.a. er båret af et resocialiseringshensyn, og deltagelse i disse aktiviteter vil derfor kunne tillægges betydning ved vurderingen af en forvaringsdømts farlighed.

Det bestrides ikke, at sager med forvaringsdømte, der tillige er udvist, generelt kan være mere besværlige i forhold til bedømmelsen af den dømtes aktuelle farlighed, idet disse indsatte kan have vanskeligere ved at opnå de friere rammer eller deltage i de aktiviteter i fængslet, som gør det muligt for dem at vise, at de ikke længere frembyder den fare, der nødvendiggør opretholdelse af foranstaltningen. Det forhold, at den forvaringsdømte er udvist, er imidlertid

kun et blandt flere momenter, der skal tillægges vægt ved vurderingen af, om en udgangstilladelse indebærer risiko for misbrug og derfor ikke bør gives.

I den foreliggende sag er der også andre omstændigheder end udvisningen, der har været bestemmende for, at T ikke har fået udgangstilladelse. Han har således selv i begyndelsen af 2019 oplyst, at han ikke ønsker at få tilladelse til udgang. Det skyldes derfor også hans egne forhold, at han ikke har opnået udgangstilladelse og dermed har fået mulighed for at blive bedømt under friere rammer.

Landsrettens kendelse er ikke udtryk for nationalitetsdiskrimination i strid med EMRK artikel 14, jf. artikel 5, idet det ikke alene er Ts udvisningsdom og dermed hans udenlandske statsborgerskab, som er årsagen til, at han ikke har haft adgang til at få udgangstilladelse og dermed adgang til at vise, at han ikke længere er farlig.

Den samlede sagsbehandlingstid har været meget lang, men dette skal også ses i lyset af, at der samtidig har verseret en sag om overførsel af T til Rumænien, samt det forhold, at sagen har været behandlet i tre instanser. Såfremt Højesteret måtte komme frem til, at EMRK artikel 5, stk. 4, er krænket, har dette ikke betydning for spørgsmålet om, hvorvidt forvaringen skal opretholdes.

Retsgrundlag

I Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 22. marts 2012 i sagen Rangelov mod Tyskland (sag nr. 5123/07) fandt Domstolen, at der var sket en krænkelse af forbuddet mod nationalitetsdiskrimination, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 sammenholdt med retten til frihed mv., jf. artikel 5. Sagen drejede sig om en bulgarsk statsborger, som var idømt en tidsubestemt frihedsberøvelse i Tyskland, og som var blevet udvist, men ikke kunne løslades, idet han ikke havde gennemført et terapiforløb, som han som følge af udvisningen ikke var blevet tilbudt. I dommen hedder det bl.a.:

“2. The Court’s assessment

(a) Applicability of Article 14, taken in conjunction with Article 5 of the Convention

82. The Court reiterates that Article 14 complements the other substantive provisions of the Convention and the Protocols. It has no independent existence since it has effect

solely in relation to “the enjoyment of the rights and freedoms” safeguarded by those provisions. However, the application of Article 14 does not necessarily presuppose the violation of one of the substantive rights guaranteed by the Convention and to this extent it is autonomous. For Article 14 to become applicable it suffices that the facts of a case fall within the ambit of another substantive provision of the Convention or its Protocols (see *Thlimmenos v. Greece* [GC], no. 34369/97, § 40, ECHR 2000-IV; *Sommerfeld v. Germany* [GC], no. 31871/96, § 84, ECHR 2003-VIII (extracts); and *Kafkaris v. Cyprus* [GC], no. 21906/04, § 159, ECHR 2008-...).

83. Article 5 of the Convention does not guarantee a right to automatic parole (see, for example, *Gerger v. Turkey* [GC], no. 24919/94, § 69, 8 July 1999; and *Çelikkaya v. Turkey*, no. 34026/03, § 60, 1 June 2010). However, where procedures relating to the release of prisoners appear to operate in a discriminatory manner, this may raise issues under Article 5 of the Convention taken together with Article 14 (see *Gerger*, cited above, § 69; *Çelikkaya*, cited above, § 63; and *Clift v. the United Kingdom*, no. 7205/07, § 42, 13 July 2010).

84. In the present case, the applicant’s preventive detention here at issue was ordered by the Munich I Regional Court on 26 January 1996 together with his conviction of burglary. Such detention is, in principle, covered by sub-paragraph (a) of Article 5 § 1 as detention “after conviction” by a competent court (see *M. v. Germany*, no. 19359/04, §§ 96 and 97-105, 17 December 2009; and *Grosskopf v. Germany*, no. 24478/03, §§ 46-47, 21 October 2010). The applicant further alleges that the domestic courts’ decision not to suspend on probation the execution of the preventive detention order against him had been made in a discriminatory manner. Accordingly, the facts of the case fall within the ambit of Article 5 and Article 14 is applicable.

(b) Compliance with Article 14, taken in conjunction with Article 5 of the Convention

(i) Relevant principles

85. The Court has established in its case-law that in order for an issue to arise under Article 14 there must be a difference in the treatment of persons in analogous, or relevantly similar, situations (see, *inter alia*, *D.H. and Others v. the Czech Republic* [GC], no. 57325/00, § 175, ECHR 2007-...; and *Clift*, cited above, § 66). Article 14 prohibits differences in treatment based on an identifiable, objective or personal characteristic, or “status”, by which persons or groups of persons are distinguishable from one another (see *Kafkaris*, cited above, § 160; and *Clift*, cited above, § 55).

86. Such a difference of treatment is discriminatory if it has no objective and reasonable justification; in other words, if it does not pursue a legitimate aim or if there is not a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be realised (see *Burden v. the United Kingdom* [GC], no. 13378/05, § 60, ECHR 2008-...; *Andrejeva v. Latvia* [GC], no. 55707/00, § 81, ECHR 2009-...; and *Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina* [GC], nos. 27996/06 and 34836/06, § 42, ECHR 2009-...).

87. The Contracting States enjoy a certain margin of appreciation in assessing whether and to what extent differences in otherwise similar situations justify a different treat-

ment (see *Gaygusuz v. Austria*, 16 September 1996, § 42, *Reports* 1996-IV; and *Burden*, cited above, § 60). The scope of this margin will vary according to the circumstances, the subject matter and its background (see *Andrejeva*, cited above, § 82; and *Sejdić and Finci*, cited above, § 42). While in principle a wide margin of appreciation applies in questions of prisoner and penal policy, the Court must nonetheless exercise close scrutiny where there is a complaint that domestic measures have resulted in detention which was arbitrary or unlawful (see *Clift*, cited above, § 73). Very weighty reasons would have to be put forward before the Court could regard a difference of treatment based exclusively on the ground of nationality as compatible with the Convention (see *Gaygusuz*, cited above, § 42; and *Andrejeva*, cited above, § 87).

88. As to the burden of proof in relation to Article 14 of the Convention, the Court has held that once the applicant has shown a difference in treatment, it is for the Government to show that it was justified (see *D.H. and Others v. the Czech Republic*, cited above, § 177; and *Andrejeva*, cited above, § 84).

(ii) Application of those principles to the present case

(α) Difference in the treatment of persons in relevantly similar situations

89. The Court shall therefore examine, first, whether the applicant in the present case has been treated differently, compared to prisoners in a relevantly similar situation, on grounds of his national origin, namely his Bulgarian nationality, in relation to the order for the execution of his preventive detention.

90. The Court notes in that context that the applicant's complaint concerns the domestic courts' decisions relating to the execution of a preventive detention order. The decision of whether the execution of such an order is necessary or whether it can be suspended and probation be granted is a risk-assessment exercise. The order shall only be executed if there is still a risk that the person concerned, after having served his prison sentence, will commit further offences similar to those he was previously found guilty of on his release and is thus still dangerous to the public (Article 67c § 1 of the Criminal Code, see paragraph 42 above). In so far as the assessment of this risk is concerned, the applicant can claim to be in an analogous situation to that of other prisoners of German nationality against whom a preventive detention order has been made by a sentencing court and where the courts dealing with the execution of sentences have to determine whether or not that order shall be executed. This appears indeed to be uncontested between the parties.

91. In determining whether the applicant has been treated differently in relation to the order for the execution of his preventive detention on grounds of his nationality, the Court must have regard to the reasons given by the domestic courts for making that order. It notes that both the Regional Court and the Court of Appeal, having consulted a psychiatric expert, considered that the applicant refused critically to reflect on and take responsibility for his offences and that it was therefore very likely that he would reoffend on his release (see paragraphs 18 and 22 above). As has also been argued by the Government, this assessment as such does not disclose any difference in treatment of the applicant based on his foreign nationality.

92. However, it has been stressed by the domestic courts in the proceedings at issue that there were important conditions for them to arrive at a prognosis that a prisoner was no longer dangerous to the public which would in turn lead to a finding that the execution of the preventive detention order was not necessary and could thus be suspended and probation be granted.

93. Firstly, the Regional Court, in particular, the decision of which was confirmed on appeal, found that the successful completion of a suitable therapy would be an important precondition for it to come to the conclusion that the applicant was no longer dangerous to the public. That court further noted that the psychiatric expert it had consulted had considered it advisable for the applicant to undergo a social therapy. It found, however, that the applicant had not been admitted to a social therapy in Erlangen Prison he had previously applied for, in 2002. In the Regional Court's view, it was clear that the applicant had been refused a social therapy – the only therapy which had been considered adequate for the applicant – in view of his imminent expulsion.

94. Secondly, the Regional Court observed that the prison authority had not relaxed the conditions of the applicant's detention whereas good conduct in the course of such relaxations were another important precondition for a finding of the court that the execution of the preventive detention order against the applicant was not necessary. It made it quite plain that, having regard to the usual practice, it was also unlikely that the prison authority would do so in the future as the applicant was not a German national (see paragraphs 19-20 above). It had taken that view despite the fact that, under section 11 of the Execution of Sentences Act and the administrative rules relating to it (see paragraphs 47-48 above), at least short leave under escort may be authorised for detainees against whom a final expulsion order is in force and other, more far-reaching relaxations in the conditions of detention may be granted in agreement with the competent aliens' authority.

95. In the Court's opinion, it is clear from that reasoning that the applicant had not been offered the only therapy considered suitable by the psychiatric expert consulted by the domestic courts as well as relaxations in the conditions of his detention in view of the final expulsion order made against him, which he was and could only be subject to as a foreign national. Unlike German nationals in his situation, the applicant was thereby denied a chance to successfully complete such a therapy, aimed at changing his attitude, and to prove reliable during relaxations in the conditions of his detention and thus to fulfil important preconditions for the domestic courts to conclude that the execution of the preventive detention order against him could be suspended on probation.

96. The Court further does not overlook that the Court of Appeal and the Federal Constitutional Court, for their part, stressed in their reasoning that in view of the applicant's persistent refusal to take responsibility for his past offences, there were no suitable therapeutic measures to prepare him adequately for his release.

97. The Court would note in this respect at the outset that both the Court, in its judgment in the case of *M. v. Germany* (cited above, § 129), and the Federal Constitutional Court, in its leading judgment of 4 May 2011 (see paragraph 52 above), have stressed that persons in preventive detention require an individualised and intensified offer of therapy and care and have to be offered an individualised therapy if the standard

therapies available in the institution do not have prospects of success. The same must apply to persons in the applicant's situation, against whom a preventive detention order has been made and will be executed unless a necessary therapy has been completed.

98. The Court is aware of the fact that the successful completion of therapeutic measures necessitates the cooperation of the person concerned. However, it is not convinced that, as has also been argued by the Government, it was the applicant's attitude and conduct, and not his nationality, which was decisive for the refusal of the only therapeutic measures considered advisable by the psychiatric expert and the Regional Court. It notes, in particular, that under the administrative practice relating to section 9 of the Execution of Sentences Act (see paragraph 46 above), prisoners against whom an enforceable expulsion order had been made were excluded from transfer to a social therapeutic institution and that this practice was apparently applied in the applicant's case. Having regard to all the material in its possession, the Court considers that, irrespective of his conduct and of further requests for such measures, the applicant would not have been granted the measures in question in view of the final expulsion order against him. The Court would add that, this situation having been made clear to the applicant, there must have been little incentive for him to bring about a change in his attitude as even after such a change, he would not have been considered eligible for the measures at issue.

99. The Court concludes that the applicant was treated differently compared to prisoners in a relevantly similar situation on grounds of his national origin in relation to the order for the execution of his preventive detention. He was denied a chance to fulfil essential preconditions for the domestic courts to conclude that the execution of the preventive detention order against him could be suspended and probation be granted.

(β) Justification of the difference of treatment

100. The Court shall therefore examine, second, if that difference of treatment was justified, that is, if it pursued a legitimate aim and was proportionate to the aim sought to be realised.

101. The Court notes that the aim pursued by the refusal to grant a social therapy to foreign nationals who shall be expelled appears to be based on the fact that the therapists were considered not being in a position to prepare those prisoners for a life without offences in a country the living conditions of which were not sufficiently known to them. The refusal to grant relaxations in the conditions of detention to foreign nationals against whom a final expulsion order has been made appears to be to prevent them from absconding prior to having served their term of imprisonment and to secure the execution of the expulsion order afterwards. The aims pursued thus included securing the execution of final decisions of the criminal courts and of expulsion orders made against offenders and reserving available therapies to those to whose needs they are most tailored. The Court will examine the case on the assumption that those aims were legitimate for the purposes of Article 14, taken in conjunction with Article 5, in view of the following.

102. In determining whether the difference in treatment of the applicant at issue was proportionate to the above aims pursued, the Court refers to its above finding that very weighty reasons have to be put forward by the Government in order to prove a differ-

ence of treatment based on nationality to be justified (see paragraphs 87-88 above). It observes that the refusal to grant the applicant measures usually considered as important in order to obtain a suspension of the preventive detention order on probation were not compensated by offers of a different therapy or any other measures adapted to his situation. It refers to its above findings on the importance of offering such therapeutic measures for persons in or liable to be held in preventive detention.

103. Finally, the Court observes that it was possible and considered by the prosecution authorities to dispense with the further execution of the preventive detention order against the applicant at the date of his deportation (Article 456a of the Code of Criminal Procedure, see paragraph 45 above). That measure, which is only applicable to foreign nationals liable to be expelled and leads to them regaining their liberty in their country of origin, can in principle be considered as a measure favourable to foreign nationals and might thus compensate for disadvantages suffered in the execution of the preventive detention order against them. However, that measure was not applied during the applicant's preventive detention covered by the proceedings here at issue. The Court further notes that it was not applied until the applicant had spent some four and a half years in preventive detention.

104. Having regard to the foregoing, the difference of treatment of the applicant therefore lacked objective justification.

105. There has accordingly been a violation of Article 14, taken together with Article 5 of the Convention.”

Samme dag afsagde Menneskerettighedsdomstolen dom i sagen Ostermünchner mod Tyskland (sag nr. 36035/04), som drejede sig om en østrigsk statsborger, som var idømt en tidsubestemt frihedsberøvelse i Tyskland, og som var blevet udvist. I den sag fandt Domstolen, at der ikke var sket en krænkelse af artikel 14 sammenholdt med artikel 5, idet det skyldtes den pågældendes egne forhold, at han ikke havde fået en behandling, som kunne have gjort det muligt at løslade ham. Han havde således nægtet at modtage den behandling, der blev tilbudt ham ("group therapy for sexual offenders").

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T blev ved Vestre Landsrets dom af 6. oktober 2009 efter straffelovens § 70 idømt forvaring for voldtægt under særligt skærpende omstændigheder, jf. § 216, stk. 2, og forsøg på voldtægt, jf. § 216, stk. 1.

Det fremgår af psykiatrisk speciallægeerklæring af 26. oktober 2017 bl.a., at T stadig har dyssoziale personlighedstræk, men at han har bedre selvindsigt end tidligere. Han er mindre impulsiv og er langt bedre til at håndtere sin vrede. Under de rammer, hvor han efter eget ønske har begrænset fællesskab, vurderes det, at der er væsentlig mindre risiko for recidiv til ligartet kriminalitet end ved vurderingen i forbindelse med mentalundersøgelsen i 2008. Han har i mindst fire år ikke udvist tegn på farlighed. For at vurdere hans farlighed efter en eventuel prøveudskrivning fra forvaring er det nødvendigt at vurdere ham under friere rammer. Så længe han opholder sig i lukket regi og ikke er i udslusningsforløb, kan man ikke med sikkerhed udtale sig om, hvorvidt der er en risiko for ny personfarlig kriminalitet ved en prøveudskrivning.

Af Retslægerådets udtalelse af 2. maj 2018 fremgår bl.a., at det ikke er muligt med sikkerhed at vurdere, om der fortsat er risiko for personfarlig kriminalitet, medmindre rammerne for Ts afsoning gøres mindre restriktive.

Denne sag angår, om forvaringen skal ophæves eller ændres og i den forbindelse, om Ts rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5, stk. 4, og artikel 14 sammenholdt med artikel 5 er krænket.

Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Artikel 5, stk. 4

Efter konventionens artikel 5, stk. 4, har enhver, der er berøvet friheden, ret til at indbringe sagen for en domstol, for at denne hurtigt kan træffe afgørelse om lovligheden af frihedsberøvelsen.

Den 7. maj 2014 anmodede T om, at sagen blev indbragt for retten i medfør af straffelovens § 72 med henblik på bl.a. ophævelse af forvaringsforanstaltningen. Afgørelse herom skulle være truffet hurtigt, jf. artikel 5, stk. 4. Spørgsmålet om ophævelse blev af anklagemyndigheden indbragt for byretten den 21. august 2014, hvorefter byretten den 21. september 2015 traf afgørelse om, at forvaringsforanstaltningen ikke skulle ophæves. Landsretten stadfæstede denne afgørelse den 30. april 2019.

Højesteret finder, at sagsbehandlingstiden – som nu er på mere end seks år – klart er ufor-
enelig med Ts ret til en hurtig behandling af spørgsmålet om lovligheden af, at han fortsat er
frihedsberøvet. Der er således sket en krænkelse af hans rettigheder efter Menneskerettigheds-
konventionens artikel 5, stk. 4.

Artikel 14 sammenholdt med artikel 5

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i dom af 22. marts 2012 i sagen Rangelov
mod Tyskland (sag nr. 5123/07) udtalt sig om konventionens artikel 14 om forbud mod for-
skelsbehandling sammenholdt med artikel 5 i en sag om en person, der var dømt til tidsbe-
stemt frihedsberøvelse og samtidig til udvisning. Det fremgår af dommen, at der kan være tale
om en krænkelse af disse bestemmelser, hvis en person, der er frihedsberøvet, nægtes adgang
til f.eks. et behandlingsforløb eller til større frihed under afsoningen, hvis et sådant forløb
eller en sådan større frihed er en forudsætning for, at frihedsberøvelsen senere kan ophæves,
og nægtelsen skyldes, at den pågældende som udlænding er dømt til udvisning.

Af psykiatrisk speciallægeerklæring af 26. oktober 2017 fremgår det som nævnt, at T i mindst
fire år ikke havde vist tegn på farlighed, og at det var nødvendigt at vurdere ham under friere
rammer, bl.a. i forbindelse med udgange, for at vurdere hans farlighed efter en eventuel
prøveudskrivning fra forvaring. Af samme erklæring fremgår under overskriften ”Behand-
lingsplan”, at han ikke havde haft udgang bortset fra til sygehus og retsmøder, og at det på de
årige fællesmøder blev noteret, at der ”intet er at foretage”, under henvisning til at han var
idømt forvaring og udvist for bestandig.

Af brev af 26. februar 2018 fra Kriminalforsorgen fremgår, at Kriminalforsorgen ikke fandt
anledning til at tage stilling til spørgsmålet om udslusning af T, idet der verserede en sag om
overførsel til videre afsoning i Rumænien.

Anklagemyndigheden har den 11. februar 2020 oplyst, at muligheden for at tildele T enkelt-
stående ledsagede udgange var blevet overvejet, men at der endnu ikke var taget endelig stil-
ling hertil.

Efter straffelovens § 72 påhviler det anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §
70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt. Højesteret finder, at an-

klagemyndigheden i hvert fald efter udtalelserne i lægeerklæringen af 26. oktober 2017 skulle have taget initiativ til, at der blev iværksat et forløb, der ville gøre det muligt at vurdere Ts farlighed under friere forhold. Da årsagen til, at et sådant forløb ikke blev iværksat, var, at T var dømt til udvisning, og at der verserede en sag om overførsel til Rumænien, er T som følge af sin nationalitet blevet stillet ringere end danske forvaringsdømte. Højesteret finder, at der herved er sket en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 14 sammenholdt med artikel 5.

Højesteret finder, at det ikke kan føre til et andet resultat, at T efter det oplyste i begyndelsen af 2019 har udtalt, at han på daværende tidspunkt ikke ønskede udgang. Det bemærkes herved, at han i landsretten i april 2019 forklarede, at han tidligere havde fået afslag på udgang, og at han fortsat ønskede udgang.

Spørgsmålet om ophævelse af forvaring

Ved vurderingen af, om forvaring idømt efter § 70 skal opretholdes, skal der lægges vægt på, om det fortsat er nødvendigt at opretholde forvaringen under hensyn til fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed.

Efter de lægelige udtalelser har det som nævnt under de nuværende afsoningsforhold ikke været muligt med tilstrækkelig sikkerhed at vurdere, om T fortsat er til fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed. Højesteret finder derfor og under hensyn til grovheden af den kriminalitet, han er dømt for, ikke tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at fortsat forvaring ikke er nødvendig for at forebygge den nævnte fare.

Selv om Ts rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er blevet krænket som beskrevet ovenfor, finder Højesteret, at dette ikke på nuværende tidspunkt kan føre til, at forvaringsforanstaltningen skal ophæves.

Som anført burde der for længst have været taget initiativ til at iværksætte et forløb med ændrede afsoningsforhold, der kan give et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at vurdere, om T under friere forhold vil være til fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed. Højesteret forudsætter ved afgørelsen om ikke at ophæve forvaringsforanstaltningen, at

anklagemyndigheden i samarbejde med Kriminalforsorgen – som også forudsat af landsretten i april 2019 – sikrer, at dette sker straks.

Da bestemmelsen om forvaring er truffet i medfør af straffelovens § 70, er der ikke hjemmel til at bestemme, at forvaringsforanstaltningen skal ændres til en mindre indgribende foranstaltning. Ts påstand om ændring af foranstaltningen kan derfor heller ikke tages til følge.

Konklusion

Højesteret stadfæster kendelsen.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.